

LIVIU REBREANU

RĂSCOALA

Editura ASTRO

I. SE MIȘCĂ ȚARA!

- Capitolul I. Răsăritul / 5
- Capitolul II. Pământurile / 45
- Capitolul III. Flămânzii / 81
- Capitolul IV. Luminile / 121
- Capitolul V. Friguri / 157
- Capitolul VI. Vestitorii / 190

II. FOCURILE

- Capitolul VII. Scânteia / 221
- Capitolul VIII. Flăcări / 249
- Capitolul IX. Focul / 293
- Capitolul X. Sâangele / 330
- Capitolul XI. Petre Petre / 361
- Capitolul XII. Apusul / 402

I.
SE MIȘCĂ ȚARA!

**Capitolul I
RĂSĂRITUL**

1

— Dumneavoastră nu cunoașteți țăranul român, dacă vorbiți așa! Ori îl cunoașteți din cărți și din discursuri, și atunci e mai trist, fiindcă vi-l închipuiți martir, când în realitate e numai rău, și prost, și leneș!

Ilie Rogojinaru sfârși, gâfând de convingere. Își șterse chelia sfâtoasă cu o batistă mare tărcată și își smuci mustața groasă, pleoștită, din care câteva fire i se încurcaseră, supărându-l, în colțurile gurii. Era arendașul moșiei Olena-Dolj. Slăninios și burtos, cu gât de taur și capul rotund, avea niște ochi căprui săltăreți și o figură jovială, parcă pornită mereu numai spre bucurii.

Se uită la tovarășii de comportiment, văzu că nu i-a convins și continuă să gâfăie mai tare. Atunci Simion Modreanu, director în Ministerul de Interne, îmbrăcat cu multă cochetărie, tuși ușor, să-și dreagă glasul, și rosti sentențios:

— Domnul meu... domnule Rogojinaru, un lucru rămâne indiscutabil: că noi toți, dar absolut toți, trăim de pe urma trudei acestui țăran, așa prost, și leneș, și rău cum îl categorisești dumneata!

Arendașul fu atât de uimit, că nici nu mai putu răspunde. Scoase iar batista, să-și răcorească tâmpalele. În clipa aceea, apăru con-

ductorul trenului, reclamând, cu respectul cuvenit clasei întâi, biletele pentru București. Rogojinaru se însenină, ca și când i-ar fi venit mântuirea:

— Cum, șefule, sosirăm? Ei, bravo! Bine-am mers, n-am ce zice...

— Adineaori am lăsat Chitila – observă conductorul, schițând un zâmbet drept răspuns la bonomia arendașului și luând biletele de la ceilalți călători. În răstimp, dintr-un portofel ca o geantă, Rogojinaru scoase o foaie galbenă pe care o arăta conductorului cu o mândrie ostentativă:

— Poftim, șefule!... În vremurile astăzi grele se mai cârpește omul cu câte-o economie, că n-o să se facă gaură în cer fiindcă un creștin merge gratis cu trenul...

Numai conductorul surâse iarăși, retrăgându-se cu degetele la cozoroc, militărește. Arendașul, însă, cuprins subit de griji, se apucă să-și adune geamantanele, coșurile și legăturile pe care le răsfirase în compartiment, profitând că ceilalți nu prea aveau bagaje. Modreanu își luase mai demult pe genunchi geamantănașul de piele fină cu cartea de vizită scoasă în evidență. Un căpitan de jandarmi, înalt, cu figura speriată, care se urcase numai la Găești, n-avea decât sabia și o mapă, iar Tânărul brun, cu mustățile mici, negre, rețezate englezeste, își aşezase trusa de voiaj pe mescioara de la fereastra compartimentului.

Trenul duduia și fumega ca un animal apocaliptic. Directorul regretă că s-a coborât să discute cu un om atât de vulgar. Căpitanul urmărea ostenele lui Rogojinaru cu o curiozitate plină de admirație. Tânărul, de când plecase conductorul, se uita pe fereastra vagonului, în care apăruse silueta capitalei. De-a lungul liniei răsăreau și pierdeau table cu reclame pe stâlpi anume, ori pe calcane de case singuraticе. Perechile de şine se multiplicau, se apropiau, se întretăiau. Roțile pocneau tot mai des peste încrucișări, treceau de pe o linie pe alta, cu o siguranță mașinală. Pe urmă se iviră suburbii murdare, case dărăpăname, ulițe desfundate, contrastând violent cu scăpirile ce vesteau mai încolo palatele.

După ce umplu cu bagajele-i prețioase locurile libere de pe canapele, după ce scoase și pe corridor vreo două coșuri ce nu mai încăpuseră înăuntru, arendașul se ghemea cum putu pe o margine,

lângă un greamantan, și se adresă direct Tânărului, care privea pe feastră, reluând firul convorbirii de adineaori:

— Și uite-așa, domnule, cum vă spuneam, cu țăranii... Pe mine mă puteți crede pe cuvânt și fără greșală, că am o experiență veche de tot în chestii de agricultură și de țăran. Sunt acuma de șaizeci de ani fără unul și din ei vreo patruzeci tot la țară i-am irosit și între săteni. Am luat-o de jos, cum se cuvine, și la treizeci de ani țineam cu arendă o moșioră de peste cinci sute de pogoane în Teleorman. Iar de atunci mi-au mai trecut câteva și mai măricele prin mâna, așa că îmi cunosc țăranii cum nu cred să-i mai cunoască mulți în țara românească. Nu zic că toți sunt ticăloși, cum zic alții, nu. Doamne ferește, sunt creștin și m-ar bate Dumnezeu. Dar mărturisesc cu mâna pe cruce: să te ferească Dumnezeu să ai nevoie de țăran, că țăranul atunci te strâng de gât, când te doare mai tare!

Băgă de seamă că nici chiar căpitanul nu-l mai asculta. Fiindcă tocmai și trenul începu să-și încetineze goana, își aduse iar aminte de bagaje, se scula să treacă în corridor, să fie mai aproape de ieșire și să poată prinde negreșit un hamal și o trăsură. Din ușă se întoarse, însă, să-și ia rămas bun. Întinse mâna lui Modreanu, cu care venise de la Craiova împreună, și socotea că se împrietenise de ajuns, ca să poată găsi la dânsul un sprijin de s-ar întâmpla să aibă vreo nevoie pe la Interne. Deși cu Tânărul care se suise la Costești vorbise mai puțin și nici nu i se recomandase, arendașul chibzui că la despărțire trebuie să știi cu cine ai călătorit și deci îi zise încrețător:

— Îmi dai voie, domnule, sunt Ilie Rogojinaru... Mi-a părut bine că am venit împreună, cu toate că nu ne-am prea lovit în păreri.

Nu tocmai încântat, Tânărul se ridică totuși puțin și, strângând mâna întinsă, răspunse:

— Grigore Iuga.

Arendașul tresări, se îndreptă și strigă:

— Iuga?... Iuga ai zis?... Te pomenești că ești chiar feciorul Domnului Miron Iuga de la Amara?

— Te pomenești! surâse Tânărul, intrigat puțin de entuziasmul patetic al arendașului...

— Fugi, nu mă nebuni!... D-apoi bine, boierule, eu cunosc pe conu Miron de când eram copil, aş putea zice, măcar că trebuie să

fim cam de aceeași vârstă! Că doar acum vreo douăzeci și cinci de ani am ținut o moșie numai la câteva poște de proprietatea dumneavoastră de la Amara! Ce mai face conu Miron? Bine, voinic, să-nătos?... Strașnic om, ce să vă spun! adăugă cu mândrie, întorcându-se brusc spre căpitânul de jandarmi și Modreanu. Știți, boier sadea, nu d-ăștia de au umplut țara și târgurile! Ei, bată-te să te bată toate noroacele! urmă apoi iar către Iuga, clipind din ochi cu mare bucurie. Dar văd că sosim... Să trăiești, cucoane, și să-ți trăiască părintele, că-i un om și jumătate!

Îi scutură mâna încă o dată și, apucând un coșuleț la care ținea mai mult, se repezi afară, în corridor, mormăind în treacăt către căpitan: „Salut, salut!“ Modreanu, cu geamantănașul în mână, aşteptase nerăbdător să isprăvească arendașul, ca să poată ieși. Pentru că nici el nu făcuse cunoștință cu Iuga, dădu indiferent din cap și se strecură după Rogojinaru, care se înfipsește chiar lângă ușa wagonului.

— Cine-i individul, domnule Rogojinaru, că te văzui prea mulțumit de cunoștință? întrebă Modreanu, plecându-se la urechea arendașului fiindcă pufăitul locomotivei sub bolta gării înăbușea vocile.

— Ehei, iubitule! făcu Rogojinaru cu mai mare respect parcă decât adineoari în fața Tânărului Iuga. Șapte mii de pogoane, prima calitate, în Argeș, jos, aproape de Teleorman!... Șapte mii, domnule Modreanu, înțelegi? Și niște gospodari cum nu-s alții în toată Muntenia. Bătrânlui nu ți-ar arenda un petic de pământ, mai bine să-i tai mâinile. Așa ceva mai rar, ce să-ți spun... Ei, te-am salutat, cucoane, că văd că ne-am oprit, și să ne mai întâlnim sănătoși!... (Deschisese portiera). Aide, hamal, hamal!... Aici, băietel!... N-auzi, bre? Ce, ești surd?... Unde te uiți, zăpăcitule? Nu mă vezi? Ce, ești orb?... Vino repede și ia astea!

Locomotiva găfăia rar, extenuată. Printre respirațiile ei dominoare, glasurile oamenilor ce coborau din vagoane și ale celor ce-i așteptau pe peron umpleau cuprinsul gării cu un zgomot aspru din care se ridicau, ici-colo, izbucniri de râsete, câte-o vorbă veselă, câte-o pupătură mai pleoscătită și mai ales tipete stăruitoare după hamali. Călătorii zoreau spre ieșire, cei mulți cu bagajele în mână,

cei puțini cu hamalii în urma lor. Toată lumea era grăbită, unii chiar fugeau, ca și când i-ar fi alungat cineva din urmă. Grigore Iuga rămăsese liniștit la locul său, așteptând să se dea jos cei ce se îmbulziseră pe coridoare. Din geam, văzu pe Modreanu cum își feră geamantănașul de insistențele hamalilor, pe căpitânul înalt cum, depărtându-se, se uita speriat împrejur, parcă ar fi căutat pe cineva, pe Rogojinaru, umeros și legănat, ținându-se după omulețul împovărat cu geamantane și legături, dăscălindu-l necontentat atât de energetic, că glasul lui parcă domina tot vacarmul gării.

În sfârșit, când se mai potoli vălmășagul, Tânărul Iuga coborî și el, găsi anevoie o trăsură și porunci să-l ducă acasă în strada Argintari. Birjarul apucă pe calea Griviței, lată, murdară și gălăgi-oasă, cu fel de fel de magazine, în fața căror vânzătorii se războiau cu trecătorii șovători să-i facă negreșit clienți, cu zeci de hoteluri, hanuri și ospătării menite să adăpostească scump și prost pe călătorii pe care Gara de Nord îi vărsa capitalei, mereu alții, și mereu mai mulți. Pe trotuarele largi se vânzolea o lume pestriță într-un amestec oriental: muncitori și funcționari, apoi țărani umblând în grupuri ca niște oi speriate, servitoare în costume țărănești ungu-rești, soldați pirpirii, vagi domnișoare foarte fardate, trăgând cu ochiul la toți bărbații, ucenici și elevi de liceu hârjonindu-se și izbindu-se de oameni și de ziduri, bragagii, bulgari de lux cu clopoței de alamă, turci cu acadele... În vreme ce trăsura alerga pe cuburile de granit, Grigore Iuga, ca totdeauna când sosea de la țară în București, privea furnicarul de oameni de pe străzile zgomotoase cu un simțământ de sfială. După viața molcomă de la moșie, forfoteala aceasta îl obosea și-l întrista, cel puțin în primele momente, până se reobișnuia cu ea.

Pe bulevardul Colței, aproape de întretăierea cu strada Argintari, unul din caii trăsuriilor aluneca și căzu. Birjarul se repezi întâi cu sudălmi, apoi cu biciul. Degeaba. Trebui să sară de pe capră, să dea drumul ștreangurilor... Cum nu mai erau decât vreo sută de metri până acasă, Grigore coborî, plăti și continuă drumul pe jos.

A doua casă din strada Argintari era a lor, adică a ei, a nevestei lui. Grilajul de fier cu vârfurile poleite avea o poartă monumentală la mijloc. În fața casei, o grădinăță îngrijită, cu câteva ronduri de

flori, cu poteci prundite. Clădirea însăși, cu etaj, arătoasă și înzorzonată, oprea atenția trecătorilor mai ales prin scara de marmură roșie apărătă sus de o uriașă scoică de sticlă lucitoare.

2

Intrând pe poartă, Grigore Iuga văzu în capul scării pe servitorii lui în conciliabul cu un domn străin.

Feciorul, într-o livrea puțin grotescă (fantezia Nadinei), veni să-l întâmpine și-i raportă îndată că Tânărul înălțuț și blond e un domn din Ardeal, că a mai fost pe-aici de câteva ori și cauță pe conașul Gogu. Între timp și străinul coborâse treptele și se apropia de Iuga, iar când servitorul plecă cu trusa stăpânului, scoase pălăria și zise foarte încurcat:

— Mă recomand: Titu Herdelea, poet...

Grigore răspunse numai cu un zâmbet nehotărât, care pe Tânărul Herdelea îl zăpăci mai rău. Lavaliera vânătă cu picouri albe îi acoperea gulerul tare și înalt. Își trecu pălăria în mâna stângă și încercă să zâmbească și el fără a reuși. După o pauză, care i se păru un secol, își luă inima în dinți și, potrivindu-și pălăria în cap cu băgare de seamă, ca și când n-ar fi fost sigur dacă face bine sau nu că se acoperă, urmă cu un glas învăluit de emoție:

— Să mă iertați, domnule, că mă găsiți aici, dar am fost poftit să trec negreșit, încă de astă-vară, adică acum vreo două luni, de către domnul deputat Gogu Ionescu, la băile din Sângeorz, în Transilvania...

— A, din Transilvania? murmură Grigore cu un interes care încurajă pe interlocutorul său să confirme mai apăsat:

— Da, mă rog, din Transilvania... Aș putea adăuga că sunt chiar puțin neam cu domnul deputat, fiindcă, nu știu dacă știți, sora mea Laura e măritată cu preotul George Pintea din Sătmăra, iar sora lui George e soția domnului deputat Ionescu.

— Așa? făcu Iuga mai înviorat, luându-i mâna și scuturându-i-o.

Încântat!... și află că, atunci, ești și cu mine puțin neam, cum ziceai, pentru că nevasta mea e sora lui Gogu Ionescu.

Titu Herdelea dădu din cap surâzând. Cunoștea relațiile casei. Venind deseori să se intereseze de Gogu Ionescu, aflase de la servitorii toate amănuntele și chiar mai multe decât ar fi vrut.

Lui Grigore îi plăcu înfățișarea modestă a Tânărului și mai ales timiditatea lui, pe care zadarnic se silea să o ascundă. El însuși era sau cel puțin se socotea tot așa de dezarmat când întâmplarea îl punea în situații neașteptate. Îl luă de braț ca pe un vechi prieten, zîcându-i:

— Fiindcă ne-am întâlnit aici, aidem până sus să stăm puțin de vorbă! Titu roși de bucurie.

Urcără împreună până pe platforma de sub scoică, unde Grigore se opri să-i lămurească împărțirea casei, să nu-și închipuiască Tânărul cumva că el ar fi putut avea asemenea fantezii arhitecturale. Clădirea cuprindea două case complet deosebite, care însă în loc să aibă intrările laterale separate și numai fațada comună, aveau o singură intrare principală. Socrul lui Grigore, când a făcut casa, cu vreo zece ani în urmă, a pretins cu orice preț o scară monumentală de marmoră cu o scoică deasupra, cum avea și Nababul, deși palatul – așa-i zicea dânsul – era destinat de zestre celor două odrasle ale sale, când se vor aşeza, fiecare cu gospodăria proprie. Nadina, soția lui Grigore, se și tânguia acumă și-i impuță bătrânlui că a construit casa înadins ca locatarii să se poată spiona reciproc și permanent. Ușa colosală, de stejar și fier împletit, dăruind aparent casei o înfățișare unitară, de fapt o despărțea: aripa dreaptă închidea domeniul lui Gogu Ionescu, cea stângă, pe care o ținea larg deschisă feciorul, introducea în apartamentele Nadinei.

— Nevastă-mea e plecată în străinătate de vreo trei luni și casa e toată în naftalină – adăugă Iuga, trecând cu musafirul său din hol spre etaj unde, într-o cameră de rezervă, i se improvizase un dormitor, ca să aibă un refugiu când vine în București în lipsa Nadinei. De altfel, eu numai iarna sunt bucureștean, și încă și atunci cu intermitență; restul anului stau la țară și pentru că trebuie, și pentru că acolo mă simt mai bine. Nevastă-mea are oroare de țară, tocmai cum mie mi-e silă de oraș. Dar ia șezi, te rog! Mă vei ierta dacă eu, printre vorbe, am să mă primenesc și să mă curăț puțin... E unu și

jumătate! și la trei am întâlnire cu negustorul meu. De-abia va fi timp să îmbuc ceva, undeva, la repezeală...

Reținut pentru că este o poveste deosebit de lungă și complexă.
Titu Herdelea îi povestii apoi pe îndelete cum a debarcat în capitală de aproape patru săptămâni, cu mari speranțe în sprijinul lui Gogu Ionescu, care îi făgăduise că-i va face rost să intre la un ziar, ca astfel să-și îndeplinească visul de-a îmbrățișa cariera scrisului, și cum a avut dureroasa surpriză de a nu-l găsi în țară. Mai grav e însă că, până una-alta, a cheltuit peste o treime din puținii bănișori cu care a sosit, ba i-e frică să nu fie silit, tot aşteptând zadarnic, să cheltuiască și bruma de rest înainte de a afla vreo ocupație, și să se pomenească într-o bună zi vagabond prin străini.

— N-aș vrea să-ți spulber iluziile — zise Grigore aproape gata primenit — dar bunul meu cunnat nu prea e omul în care să-ți poți pune toate nădejidle. E foarte simpatic, un suflet minunat, numai că-i cam lasă-mă să te las. Doar dacă nevastă-sa s-ar ține de capul lui poate că s-ar mai mișca, fiindcă ea singură are farmecul și darul de a-i stimula energia somnolentă...

După o clipă de spaimă, Tânărul Herdelea spuse cu nouă încredere:

— Atunci tot aș putea spera, căci cunnată-mea mi-a arătat mere simpatie când ne-am întâlnit, astă-vară...

— Nici prea multă să nu fie, surâse Iuga. Gogu e gelos ca un turc și ar fi în stare să te expulzeze din țară, dacă ar intra la bănuială că...

În visările lui, Titu întrezărise o zi când Eugenia, pe care la Sângeorz o văzuse ca o rară frumusețe, îi va cădea în brațe, cucerită de versurile lui devenite celebre. Dar să abuzeze de sentimentele feței iubite pentru a dobândi avantaje i se părea atât de rușinos, că se făcu deodată palid până-n vârful urechilor. Grigore observă amărițiunea lui și se grăbi să-l potolească:

— Ești naiv, amice, și tare mă tem că n-ai să te procoposești la noi! Îți trebuie înțărznală, și cinism, și aroganță, dacă vrei să reușești, cel puțin în vremurile astea. Cine umblă cu scrupuluri fecioarele nici osândit mai dinainte să fie strivit de cei ce nu cunosc nici măcar din nume astfel de sentimentalisme romantice!

Gata de plecare și luându-și serveta, adăugă cu alt glas:

— Ai luat masa?

— Încă nu, bâlbâi, surprins, Titu.

— Dacă-ți face plăcere, să mergem să mâncăm împreună!

Deși foarte măgulit, Tânărul răspunse că el ia masa la o familie ardeleană și, fiindcă n-a anunțat, oamenii l-ar aștepta nemâncăți cine știe până când, încât n-ar vrea să... Nu s-ar fi prăpădit el de grija gazdelor, dacă nu s-ar fi sfiat să meargă cu Iuga la vreun restaurant mare, îmbrăcat slabuț, cum era acumă. Purta un costum cam costeliv, ca să nu-și strice hainele cele bune până ce va avea posibilitatea să-și cumpere altele. De altfel și Grigore îl poftise numai de formă, căci nu mai stăruia, ci adăugă repede:

— Firește, firește... Cu toate astea aș vrea să ne mai vedem.

Știi ce?... Luăm masa împreună diseară! Îți convine? Ai timpul și dumneata să-ți vestești gazda, voi fi și eu mai liber și mai linistit... Atunci aşa! Să fie, să zicem, la Enache! Cunoști?... În strada Academiei. La opt!.. Aşa!

3

Titu Herdelea alerga pe trotuar cu pălăria puțin pe ureche și cu fața atât de strălucitoare de bucurie, că oamenii întorceau capul după el, parcări fi fost beat. Îi bătea strășnic inima. și bâlbâia intruna:

— În sfârșit, mulțumesc lui Dumnezeu!... Ce om de treabă! Se cunoaște îndată că e boier... În sfârșit mi se pare că mi-a ajutat Dumnezeu...

Prin strada Romană ieșise în calea Victoriei. Cota acuma spre strada Verde, ca să ajungă mai drept în Buzești, unde avea o cameră mobilată și unde, în vecini, lua masa la familia Gavrilaș.

De baștină din Amaradia, Gavrilaș se găsea în țară de vreo zece ani și era agent secret în poliția capitalei, însărcinat cu controlul hotelurilor.

Cunoștea pe învățătorul Herdelea, cu care fusese odinioară coleg de școală. Astfel, când, într-o dimineață, a descoperit în registrul de călători de la „Hotel English“ numele Herdelea printre cei

sosiți în ultimele zile și când a văzut mai ales că a venit din Ardeal, a ghicit imediat că trebuie să fie feciorul lui Zaharia. Fără multă ezitare, s-a urcat la camera lui Titu și l-a sculat din somn să-i ureze bun sosit și să-i ofere serviciile lui prietenești, ca să nu fie jumulit ca toți străinii care pică în acest oraș frumos, dar foarte stricat. În aceeași zi i-a găsit o odăiță bună și ieftină, chiar alături de locuința lui, iar pe înserat l-a dus și l-a instalat. Pe urmă l-a poftit să cineze în familia lui, să-l cunoască și nevastă-sa. În afara de soții Gavrilaș, din familie făcea parte și domnișoara Marioara Rădulescu, o fetiță de vreo opt-sprezece ani, drăgălașă și vioaie ca o veveriță, elevă la școala profesională. Din pricina ei n-a putut Gavrilaș să-i propuipe lui Titu să locuiască chiar la dânsii. Doamna Gavrilaș, mărunțică, grăsă și roșie, cu fața veșnic lucioasă, socotise totuși că ar fi putut lua în găză și pe domnul Titu. Odaia în care sta Marioara avea două paturi și tinerii s-ar fi învoit cum e mai bine, că doar amândoi sunt cuminți. Gavrilaș însă s-a împotravit, spunând că aşa ceva nu se cuvine și ar putea stârni vorbe urâtă... Peste câteva zile, pentru că Titu nu se obișnuia cu mâncările de pe aici, s-a înteles cu doamna Gavrilaș să-l primească și pe el la masă, plătind o sumă modestă și potrivită. Venind astfel zilnic în casă, Marioara i-a mărturisit că se simte slăbuță la limba română și ar avea nevoie de o meditație serioasă. Galant, Titu s-a oferit să o mediteze el gratuit, spre mare bucurie a doamnei Gavrilaș, care o iubea ca pe copilul ei și ținea mult să-și treacă bine toate examenele. Lelecțile le-au început chiar din seara aceea, după cină, în odaia lui Titu, unde puteau fi mai liniștiți și nesupărați de nimeni. Prima lecție s-a prelungit până după miezul nopții. Tânărul a explicat a doua zi doamnei Gavrilaș, care fusese cam îngrijorată, că a ținut-o mai mult, fiindcă, într-adevăr, fata a fost foarte neglijată. Marioara însăși a recunoscut că mai plăcute lecții ca Titu încă nimeni nu i-a dat și că ar fi bucuroasă, dacă Titu ar putea să o învețe cât mai des, ca să fie sigură de izbândă.

Când sosi acuma Titu Herdelea îi găsi la cafea.

— Ti-am pus lingurile în brâu, nenisorule! Îl întâmpină Gavrilaș, pufoind rar dintr-o țigară răsucită de el însuși cu multămeticulozitate.

— Numai fata asta-i de vină, domnul Titu, se scuză doamna Gavrilaș, trăgând cu ochiul spre Marioara care zâmbea săret. Că zicea că e moartă de foame și că ea nu mai așteaptă nici pe prințul...

Titu se simțea atât de fericit, că trebuie să se răcorească. Se repezi deci la Marioara, o luă în brațe și începu să-o sărute pe gură, pe ochi, pe obraji, până ce toată o ciufuli, ba-i mai răsturnă și ceașca de cafea pe fața de masă, spălată și călcată de însăși doamna Gavrilaș și pusă numai atunci întâia oară.

— Na, apoi astea mie nu-mi plac, se supără Gavrilaș, silindu-se să-și apere propria-i cafeluță amenințată, în vreme ce doamna Gavrilaș își frângea mâinile amuțită, parcări fi asistat la un cataclism. Fata însă se arăta măgulită de explozia aceasta și primea vijelia de sărutări gângurind ca o turturică.

— Victorie, domnule Gavrilaș! răcni în cele din urmă Titu, zvârlindu-și pălăria pe pat cu un gest de general triumfator.

Și povestii pe nerăsuflare cum a întâlnit pe Grigore Iuga, ce-au vorbit, cum era gata-gata să nu mai vie deloc la dejun și cum diseарă va mâncă la Enache. Pozna cu răsturnarea cafelei și prăpădirea fetei de masă fu repede iertată și uitată. Gavrilaș fusese cățiva ani un fel de ajutor de administrator la o moșie de prin Vlașca, unde a flăcut și ceva gologani, încât avea mare respect de moșii și moșieri, singurele instituții solide din România, împotriva restului nutrind eterne nemulțumiri, deoarece, în trei ani, de când intrase în poliție, n-a izbutit să dobândească nicio avansare, deși ar fi meritat cu vîrf și îndesat, fiind un funcționar conștiincios și cu mai multă carte decât alții, dar fără proptele la cei sfinți.

— Dacă ai putea să te îngigli administrator la moșia lui măcar vreun an, doi, știi că ți-ar pune Dumnezeu mâna-n cap și te-ai face om! observă Gavrilaș, mai târziu, gânditor și cu o privire de administrație invidioasă spre Titu, care înfuleca zdravăn din tocana ardeleană păstrată caldă. Gavrilaș era tot atât de mic la statură ca și nevastă-sa, avea niște mustăți groase și prea mari pentru chipul lui, fruntea foarte încrețită și o roșeață pe toată fața, parcări fi fost vopsit pentru o reprezentare de circ.

Urmă o dezbatere amplă asupra perspectivelor Tânărului. Se amestecă și doamna Gavrilaș cu amintiri discrete despre adminis-